

CRNA GORA
SKUPŠTINA
Odbor za ljudska prava i slobode
Broj: 00-63-8/17-26/
Podgorica, 24. jul 2017. godine

Povodom razmatranja Strategije za integraciju lica sa invaliditetom u Crnoj Gori 2016-2020. s Akcionim planom za sprovođenje Strategije za 2016/2017. godinu i Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2017-2021. godine s Akcionim planom za 2017. i 2018. godinu, sa Dopisom NVO-a osoba sa invaliditetom, br. 00-63-8/17-25 od 23. juna 2017. godine, Odbor za ljudska prava i slobode sa Devete i Desete sjednice, održanih 11. i 24. jula 2017. godine podnosi

IZVJEŠTAJ
O RAZMATRANJU
STRATEGIJE ZA INTEGRACIJU LICA SA INVALIDITETOM U CRNOJ GORI 2016-2020.
S AKCIONIM PLANOM ZA SPROVOĐENJE STRATEGIJE ZA 2016/2017. GODINU I
STRATEGIJE ZA ZAŠTITU LICA SA INVALIDITETOM OD DISKRIMINACIJE I
PROMOCIJU JEDNAKOSTI ZA PERIOD 2017-2021. GODINE
S AKCIONIM PLANOM ZA 2017. I 2018. GODINU
SA DOPISOM NVO-A OSOBA SA INVALIDITETOM, BR. 00-63-8/17-25 OD 23. JUNA 2017.

Odbor za ljudska prava i slobode je u okviru kontrolne uloge Parlamenta, u skladu sa članom 68 Poslovnika Skupštine Crne Gore, na osnovu Plana aktivnosti Odbora za 2017. godinu, sačinjenog na osnovu:

- Rezolucije Evropskog parlamenta o Crnoj Gori, usvojene 16. marta 2017. godine,
- Izvještaja Evropske komisije o Crnoj Gori za 2016. godinu, od novembra 2016. godine,
- Rezolucije Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope 2030 (2015), od 27. januara 2015. godine,
- Programa rada Vlade Crne Gore za 2017. godinu,
- aktivnosti Skupštine Crne Gore i
- jednog broja nerealizovanih aktivnosti iz Plana aktivnosti Odbora za 2016. godinu,

na Devetoj sjednici, održanoj 11. jula 2017. godine, na kojoj su, pored poslanika, članova Odbora, u skladu sa članom 67 Poslovnika Skupštine Crne Gore, učestvovali:

- Valon Dasharami, v.d. sekretara Ministarstva za ljudska i manjinska prava,
- Sokolj Beganaj, samostalni savjetnik u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava,
- Aleksandra Popović, samostalna savjetnica u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava,
- Budimirka Đukanović, načelnica Direkcije za zaštitu rizičnih grupa u Ministarstvu rada i socijalnog staranja,
- Snežana Mijušković, zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore,
- Samir Jaha, izvršni direktor NVO „Mladi Romi“,
- Goran Macanović, izvršni direktor Saveza slijepih Crne Gore,
- Marina Vujačić, izvršna direktorica Udruženja mladih sa hendikepom Crne Gore i
- Milan Radović, koordinator Programa ljudskih prava u NVO „Građanska alijansa“,

a polazeći od navoda iz Izvještaja Evropske komisije o Crnoj Gori za 2016. godinu:

„Prostorije Skupštine sada su dostupne i za lica sa invaliditetom.“ (str.13 Preвода Izvještaja)

„U septembru 2016. godine usvojena je nova Strategija za integraciju lica sa invaliditetom za period 2016-2020. godine. Broj zaposlenih lica sa invaliditetom ostaje veoma ograničen, a resursi iz fonda za profesionalnu rehabilitaciju treba bolje da se koriste.“

Što se tiče zabrane diskriminacije u zapošljavanju i socijalnoj politici, Crna Gora izvršila je analizu 56 zakona i propisa da bi utvrdila koji su propisi usaglašeni sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa

invaliditetom. Preporučuje se dalje usklađivanje sa Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom.” (str. 62 Previda Izvještaja),

„Ostvaren je određeni napredak u pravima lica sa invaliditetom. Nakon usvajanja novog zakona protiv diskriminacije lica sa invaliditetom 2015. godine, izvršena je detaljna analiza zakonodavstva, i razmotrena prilagođavanja nacionalnom okviru, kako bi se obezbijedila konzistentnost sa zakonom, i dodatno usklađivanje sa međunarodnim standardima. Problem u vezi sa tim zakonom je to što on dozvoljava da pritužbe podnose samo lica sa invaliditetom, dok su sudski postupci koji proističu iz pritužbi dugi, a kazne nisu odvrćajuće. Ostvaren je određeni napredak u pristupu javnim objektima za lica sa otežanim kretanjem. Osim inicijalnog plana iz 2013. godine, nema generalne vizije o tome kako adaptirati javne objekte kojima još nedostaju potrebni kapaciteti, uključujući i glavnu bolnicu Crne Gore. Nedostatak pristupa zgradama nekoliko fakulteta državnog univerziteta predstavlja prepreku za slobodu izbora u obrazovanju.“ (str. 77 Previda Izvještaja),

i navoda u Rezoluciji Evropskog parlamenta o Crnoj Gori, od 16. marta 2017. godine u kojoj Evropski parlament, između ostalog:

- i dalje je zabrinut zbog toga što osobama s invaliditetom još uvijek nije omogućen pristup većini javnih zgrada, uključujući bolnice i univerzitete, te da je broj zaposlenih osoba s invaliditetom i dalje vrlo ograničen;
- smatra da je posebnu pažnju potrebno obratiti na nedostatak pristupa osoba s invaliditetom nekim javnim univerzitetima,

realizovanjem devete i desete aktivnosti iz Plana aktivnosti Odbora za 2017. godinu, razmotrio Strategiju za integraciju lica sa invaliditetom u Crnoj Gori 2016-2020. s Akcionim planom za sprovođenje Strategije za 2016/2017. godinu i Strategiju za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2017-2021. godine s Akcionim planom za 2017. i 2018. Takođe, Odbor je razmotrio Dopis NVO-a osoba sa invaliditetom, br. 00-63-8/17-25 od 23. juna 2017.

Uvodno obrazloženje Strategije za integraciju lica sa invaliditetom u Crnoj Gori 2016-2020. s Akcionim planom za sprovođenje Strategije za 2016/2017. godinu dala je Budimirka Đukanović, načelnica Direkcije za zaštitu rizičnih grupa u Ministarstvu rada i socijalnog staranja. Saopštila je da je Strategijom za integraciju lica sa invaliditetom utvrđeno sedam oblasti djelovanja: pristupačnost, participacija, jednakost, zapošljavanje, obrazovanje i obuka, socijalna zaštita i zdravstvo. Predstavila je ključne aktivnosti realizovane u svim oblastima tokom 2016.

Uvodno obrazloženje Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2017-2021. s Akcionim planom za 2017. i 2018. godinu dali su Valon Dasharami, v.d. sekretara Ministarstva za ljudska i manjinska prava i Aleksandra Popović, samostalna savjetnica u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava.

Valon Dasharami je ukazao na zakonodavni i strateški okvir za zaštitu od diskriminacije lica sa invaliditetom i podsjetio da je obaveza donošenja Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti utvrđena članom 6 Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom.

Aleksandra Popović je saopštila da je Vlada Crne Gore u decembru 2016. donijela Strategiju za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti čiji sastavni dio je Analiza usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN o pravima osoba sa invaliditetom. Strategijom su utvrđene oblasti djelovanja u skladu sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, a praćenje njene primjene biće povjereno Komisiji čije formiranje je u toku.

U raspravi su učestvovali: Marina Vujačić, izvršna direktorica Udruženja mladih sa hendikepom Crne Gore, Goran Macanović, izvršni direktor Saveza slijepih Crne Gore, dr Halil Duković, predsjednik Odbora, Budimirka Đukanović, načelnica Direkcije za zaštitu rizičnih grupa u Ministarstvu rada i socijalnog staranja, Aleksandra Popović, samostalna savjetnica u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava i Snežana Mijušković, zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore.

Povodom razmatranja Strategije za integraciju lica sa invaliditetom u Crnoj Gori 2016-2020. s Akcionim planom za sprovođenje Strategije za 2016/2017. godinu i Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2017-2021. godine s Akcionim planom za 2017. i 2018. godinu sa Dopisom NVO-a osoba sa invaliditetom, br. 00-63-8/17-25 od 23. juna 2017. godine, Odbor za ljudska prava i slobode je jednoglasno (sa šest glasova "za") donio sledeći

ZAKLJUČAK

1. Odbor za ljudska prava i slobode pozdravlja brojne i kontinuirane aktivnosti koje nadležni državni organi preduzimaju u oblasti pristupačnosti, participacije, jednakosti, zapošljavanja, obrazovanja i obuka, socijalne zaštite i zdravstva, što rezultira vidljivim poboljšanjem položaja osoba sa invaliditetom u crnogorskom društvu i doprinosi njihovoj inkluziji.
2. Odbor ohrabruje nadležne državne organe da u saradnji sa organima lokalnih samouprava ubrzaju aktivnosti i ulože dodatne napore na prilagođavanju objekata u javnoj upotrebi za pristup i kretanje lica sa invaliditetom i lica smanjene pokretljivosti kako bi se doprinijelo daljem poboljšanju kvaliteta njihovog života. Odbor smatra da prioritet treba da bude prilagođavanje obrazovnih i zdravstvenih ustanova.
Odbor će, u okviru kontrolne i nadzorne uloge, nastaviti da prati aktivnosti u ovoj oblasti i u skladu sa Planom za 2017. godinu razmotriti Informaciju o realizaciji Akcionog plana za prilagođavanje objekata u javnoj upotrebi za pristup, kretanje i upotrebu licima smanjene pokretljivosti za 2014. godinu.
3. Odbor izražava uvjerenje da će se primjenom nedavno usvojenog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije kojim su pooštrene kazne za učinjenu diskriminaciju, kao i adekvatnom primjenom Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom obezbijediti potpuna zaštita od diskriminacije i uživanje jednakih prava u svim oblastima života licima sa invaliditetom. Odbor se nada da će visoke kazne propisane ovim Zakonima djelovati preventivno i odvraćajuće i da će svijest građana o zabrani diskriminacije svakim danom biti veća.
4. Odbor za ljudska prava i slobode izražava očekivanje da će preporuke za usklađivanje 34 zakona, utvrđene Analizom usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN o pravima osoba sa invaliditetom, sačinjenom na osnovu Zaključka Skupštine Crne Gore, donesenog na predlog ovog Odbora, biti adekvatno inkorporirane prilikom pripreme izmjena i dopuna relevantnog zakonodavstva.
Odbor će, u skladu sa Planom aktivnosti za 2017. godinu, održavanjem tematske sjednice na kojoj će analizirati realizaciju Zaključka Skupštine Crne Gore, donesenog povodom usvajanja Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, ispratiti ovaj proces.
5. Odbor konstatuje da se preduzimaju određene aktivnosti na zapošljavanju osoba sa invaliditetom, o čemu svjedoči podatak da je u 2016. zaposleno 245 lica sa invaliditetom kod 181 poslodavca. Takođe, za realizaciju programa profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja lica sa invaliditetom u 2016. godini utrošeno je 3.045.339 eura i realizovana su 53 projekta profesionalne rehabilitacije, aktivne politike zapošljavanja i zapošljavanja lica sa invaliditetom za šta je utrošeno 982.695 eura.
S obzirom da je i dalje veća spremnost poslodavaca da uplaćuju posebne doprinose u Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom, Odbor apeluje na poslodavce da u većem stepenu zapošljavaju ova lica i iskoriste subvencije definisane Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom, čija svrha je da omogući njihovo lakše zapošljavanje, a ne da se uplaćuju sredstva u Fond.
6. Odbor pozdravlja aktivnosti u okviru reforme sistema socijalne i dječje zaštite i poboljšanje položaja djece sa smetnjama u razvoju, čemu je doprinijelo i otvaranje dnevnih centara u 11

opština u Crnoj Gori, kao i uključivanje djece sa smetnjama u razvoju u vaspitno-obrazovni proces. Pohvaljuje se otvaranje odjeljenja za autizam u decembru 2016. godine prilikom obilježavanja 40 godina rada Zavoda „Komanski most“.

Odbor podstiče nadležne institucije da, u skladu sa mogućnostima i raspoloživim finansijskim sredstvima, ulože dodatne napore na realizaciji aktivnosti u uspostavljanju usluga socijalne i dječje zaštite na lokalnom nivou, prvenstveno dnevnih centara za djecu sa smetnjama u razvoju.

Odbor pozdravlja u oblasti obrazovanja održavanje regionalnih obuka i edukativnih prezentacija za predstavnike stručnih službi osnovnih škola sa ciljem da instruktivno-edukativni materijal za inkluzivan rad i učenje nađe svoju praktičnu primjenu, kao i održavanje pet akreditovanih seminara iz oblasti inkluzivnog obrazovanja, a u resursnim centrima sprovođenje programa rane intervencije. Takođe i, radi promocije i podrške inkluzivnom obrazovanju, formiranje inkluzivnih aktiva na nacionalnom i regionalnom nivou i izradu inkluzivnog portala. Odbor preporučuje nadležnim subjektima da više pažnje usmjere na poboljšanje kvaliteta inkluzivnog obrazovanja i zdravstvene zaštite za lica sa invaliditetom.

7. Odbor za ljudska prava i slobode ukazuje na potrebu kontinuirane saradnje nadležnih državnih organa, organa lokalne samouprave i nevladinih organizacija u cilju daljeg unapređenja položaja osoba sa invaliditetom u Crnoj Gori i njihovog uključivanja u sve oblasti društvenog života na ravnopravnoj osnovi. Odbor izražava spremnost da i ubuduće učestvuje u ovom procesu, u skladu sa svojim nadležnostima.
8. Povodom Dopisa NVO-a osoba sa invaliditetom, br.00-63-8/17-25 od 23. juna 2017. godine, a u vezi sa Zaključkom Skupštine Crne Gore, broj 23-2/17-1/9 EPA 152 XXVI, od 2. juna 2017. donesenim povodom razmatranja Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nevladinim organizacijama, Odbor za ljudska prava i slobode zahtijeva od Generalnog sekretara Skupštine Crne Gore i Odsjeka za istraživanje, analizu, biblioteku i dokumentaciju da se izradi istraživački rad koji će sadržati analizu statusa organizacija osoba s invaliditetom uzimajući u obzir uporedno zakonodavstvo i druge relevantne propise koji definišu status organizacija osoba s invaliditetom u regionu i zemljama Evropske unije, kao i analizu propisa kojima se definišu način i uslovi za sticanje statusa organizacija osoba s invaliditetom, kao organizacija od posebnog društvenog značaja, sistemsko finansiranje tih organizacija na godišnjem nivou i druga pitanja od interesa za njihov rad i djelovanje. Rok za dostavljanje Istraživačkog rada Odboru za ljudska prava i slobode je 30. septembar 2017. Takođe, Odbor smatra potrebnim da resorna ministarstva na cjelovit i sveobuhvatan način sagledaju zahtjeve NVO-a osoba sa invaliditetom, sadržane u pomenutom Dopisu (u Prilogu). Nakon dobijanja Istraživačkog rada i informacija od strane resornih ministarstava, Odbor planira da u IV kvartalu 2017. godine održi konsultativno saslušanje i uz učešće svih relevantnih subjekata detaljno sagleda potrebu eventualne pripreme predloga zakonskog rješenja kojim bi se sistemski riješilo pitanje funkcionisanja organizacija osoba sa invaliditetom u Crnoj Gori.
9. Odbor za ljudska prava i slobode će, u okviru kontrolne i nadzorne uloge, pratiti realizaciju aktivnosti i mjera definisanih Akcionim planom za sprovođenje Strategije za integraciju lica sa invaliditetom u Crnoj Gori za 2016/2017. godinu, Akcionim planom za sprovođenje Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom i promociju jednakosti za 2017. i 2018. godinu, kao i realizaciju ovog Zaključka.
10. Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore će dostaviti Zaključak Kolegijumu predsjednika Skupštine Crne Gore, Savezu slijepih Crne Gore, na upoznavanje i Ministarstvu rada i socijalnog staranja, Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, Ministarstvu prosvjete, Ministarstvu javne uprave i Generalnom sekretaru Skupštine Crne Gore, na dalji postupak.

PREDSJEDNIK ODBORA

dr Halil Duković